

P. W. Merrill, *The Nature of Variable Stars*. 134 old. McMillan Co. New York, 1938. § 2.

A könyv nyolc fejezete a következő címeket viseli: A csillagok természete általában. A változócsillagok különfélesége. Felfedezés és katalogizálás. Fénygörbék. Fizikai tulajdonságok. Újcsillagok. Mozgások. A változócsillagok és a csillagrendszer.

A mű szerzője a Mount Wilson Csillagda tagja, ki különösen a Miraváltozók beható tanulmányozásával maga is jelentősen hozzájárult erre vonatkozó ismereteink gazdagításában. A közérthető nyelven írt kis könyv könnyen olvasható, bevezetőül ajánlható mű, szakembernek azonban nem nyújt újat.

L. K.

SZAKOSZTÁLYI ÜGYEK.

1932-ben feloszlott a Stella Csillagászati Egyesület és mint a Természettudományi Társulat Csillagászati Szakosztálya alakult újra. A Szakosztály 6 éven át nem adott ki folyóiratot, a Stella Almanach is csak mint a Társulat Évkönyvének egy része jelent meg. A Szakosztály működése így majdnem kizárólag az előadói ülésekre korlátozódott. Mivel, különösen vidéki tagtársainknak nem igen állt módjukban az előadások látogatása, ehelyütt közöljük folytatólagosan a Szakosztály üléseiről felvett jegyzőkönyvek rövid kivonatát. A jövő évtől kezdve minden számban hozni fogjuk a legutolsó ülések teljes jegyzőkönyvét.

A Stella Csillagászati Egyesület 1932 augusztus hó 1-én tartott közgyűlésén elhatározta a Természettudományi Társulatba való beolvadását, hogy mint annak Csillagászati Szakosztálya folytassa működését. A m. kir. belügyminisztérium ezt a határozatot 114.833/1932. VIII. a. szám alatt jóváhagyta. Az Egyesület utolsó közgyűlését 1933 január 26-án tartotta dr. József Ferenc Öfensége elnöksége alatt a Természettudományi Társulat üléstermében. A közgyűlés kimondta, hogy a Stella Csillagászati Egyesület nevére ezentúl érkező mindennemű átutalások, pénzküldemények, befizetések, adományok, alapítványok stb., szóval mindennemű bevételek a Természettudományi Társulat kötelékében alakuló Csillagászati Szakosztályt illetik és felhatalmazta a Szakosztályt, mint a Stella Csillagászati Egyesület jogutódját az Egyesület hátralékos követelésének behajtására. A határozat elfogadása után az elnök a Stella Csillagászati Egyesületet feloszlottnak nyilvánította.

Rövid szünet után az ülés átalakult a Csillagászati Szakosztály alakuló ülésévé. Tass Antal előterjesztésében ismertette az okokat, amelyek miatt a Társulatba való beolvadás szükségessé vált. Majd Réthly Antal indítványára közfelkiáltással megválasztották tiszteletbeli elnöknek dr. József Ferenc Öfenséget, ügyvezető alelnöknek Tass Antal csillagvizsgáló intézeti igazgatót, alelnöknek Wodetzky József egyetemi tanárt, jegyzőnek Detre László csillagv. intézeti asszisztenst, az Intéző Bizottság tagjaiul P. Angehrn Tivadart, a kalocsai csillagda igazgatóját, Hajts Lajos ny. tábornokot, Oltay Károly műegyetemi tanárt, Ortvy Rudolf tudományegyetemi tanárt

és Terkán Lajos csillagv. intézeti obszervátort. Majd Tass Antal és Terkán Lajos indítványára a Szakosztály Kövesligethy Radó egyetemi tanárt első tiszteleti tagjául választja meg. Utána Róna Zsigmond a Természettudományi Társulat Választmányának nevében üdvözlí az új Szakosztályt, a Szakosztálynak eredményes működést kívánva.

Az új Szakosztály első, avató ülését 1933 február 8-án tartotta a Pázmány Péter Tudományegyetem I. sz. Fizikai Intézetének előadótermében. Illosvay Lajos, a Természettudományi Társulat elnöke üdvözölte az előadótermet teljesen betöltő nagyszámú közönséget, majd Tass Antal rövid beszéddel nyitotta meg az első szakosztályi ülést. Ezután Kövesligethy Radó tiszteleti tag tartotta meg előadását «A csillagászat újabb haladása» címmel. Az előadó élvezetes formában ismertette a csillagászat modern problémáit és a csillagászat legérdekesebb fejezeteit. A közönség nagy tapsal hálálta meg az előadást.

2. ülés : 1933 május 10-én a Pázmány Péter Tudományegyetem I. sz. Fizikai Intézetének előadótermében. Elnökök : ügyvezető alelnök betegsége miatt Terkán Lajos és P. Angehrn Tivadar. 1. előadás : P. Angehrn Tivadar «Protuberancia észlelések Kalocsán». Előadó ismerteti a protuberanciák osztályozását, megfigyelési módjait, majd bemutatja a kalocsai csillagdán használatban levő spektroszkópot és a P. Fényi által gyűjtött adathalmazból az érdekesebb protuberanciákat. 2. előadás : Terkán Lajos «Tolnay Lajos emlékezete».

3. ülés : 1933 október 11-én a Természettudományi Társulat nagy üléstermében (ettől kezdve minden ülés itt folyt le). Elnök ügyvezető alelnök betegsége miatt Terkán Lajos. Előadás : P. Angehrn Tivadar : «P. Fényi Gyula S. J. élete és működése». Az előadó ismerteti Fényinek a lebegő protuberanciákról szóló magyarázatát, majd napfoltmegfigyeléseit és meteorológiai munkáit.

4. ülés : 1933 november 8-án. Elnök : Tass Antal. Kalmár László «A csillagok belseje» c. előadásában ismerteti a csillagtípusokat és fejlődésüket, a sugárnyomás szerepét a csillagok belső szerkezeténél, a csillagok energiavesztésének pótlását, majd történeti áttekintést ad Ritter, Kövesligethy, Emden, Schwarzschild, Bjalobjewsky, Eddington, Jeans, Zeipel, Fowler és Milne vizsgálatairól. Majd Terkán Lajos felolvassa a Szakosztály szabályzattervezetét. Utána az elnök indítványára az Intéző Bizottság tagjaiul választják meg Rohrer László pécsi és Bay Zoltán szegedi egyetemi tanárokat, Szilágyi Béla és Pekár Dezső min. tanácsosokat.

5. ülés : 1933 december 13-án. Elnök : Tass Antal. Az elnök szomorodott szívvel jelenti be Hajts Lajos int. bizottsági tag elhunytát. A Szakosztály felállással áldoz emlékének. Ezután Móra Károly előadása következik «Németországi csillagvizsgálók» címmel. Előadó ismerteti ama csillagok tudományos felszerelését és munkaprogramját, melyekben két évi külföldi tanulmányútján dolgozott (Lipcse, Heidelberg, Hamburg, Göttingen).

6. ülés : 1934 február 14-én. Elnök : Tass Antal. Előadás : Detre László «A fény abszorpciója a Tejútrendszerben». Az előadó ismerteti a Tejút sötét ködjéről való vizsgálatokat, majd diszkutálja azt a kérdést, hogy

kell-e a sötét ködökön kívül fekvő területeken is fényabszorpcióval számolnunk. Az eredmény az, hogy a fényelnyelés a sötét részeken kívül egész kicsi. Majd a szelektív és a vonalas intersztelláris abszorpcióról való legújabb vizsgálatokról számol be.

7. ülés: 1934 március 14-én. Elnök: Tass Antal. Előadás: Balázs Júlia «A legújabb vizsgálatok a kozmikus gázködökről». Előadó ismerteti Bowennek a ködvonalak identifikálásáról, valamint Hubblenek és Zanstranek a ködök megvilágításáról és a megvilágító csillagok hőmérsékletének meghatározásáról szóló vizsgálatait, majd kitér a planetáris ködök, a nóvák és a Wolf-Rayet-csillagok közt levő összefüggésekre.

D. L.

SZEMÉLYI HIREK.

WODETZKY JÓZSEF egyetemi ny. r. tanárt, a Csillagászati Szakosztály elnökét, a Szent István Akadémia IV. matematika-természettudományi osztálya elnökévé, a londoni Royal Astronomical Society rendes tagjává választotta.

* * *

LESSOVSKY KÁROLY-t, a svábhegyi Csillagvizsgáló Intézet vezetésével megbízott adjunktusát a vallás- és közoktatásügyi miniszter ez év június 30-án a Csillagvizsgáló Intézet igazgatójává nevezte ki.

* * *

Az amerikai csillagászat rövid időn belül négy kiváló képviselőjét veszttette el.

Ez év január 16-án elhunyt W. H. PICKERING 80 éves korában. Különösen bolygó-megfigyelései és a kilencedik Saturnus-hold felfedezése tették ismeretessé.

Pasadenában február 7-én meghalt F. G. PEASE, 57 éves korában. Ő neki sikerült először interferométerrel közvetlenül csillagátmérőket mérni. Számos mechanikai és optikai berendezés tervezője volt és az új 5 méteres reflektor terveinek is nagy része tőle származik.

Február 22-én elhunyt G. E. HALE, 69 éves korában. A legkiválóbb asztrofizikusok közé tartozott. Ő konstruálta az első spektroheliográfot. 1908-ban felfedezte a napfoltok örvényszerkezetét és a Zeeman-effektust a napszínkép vonalain. A Mt Wilson-csillagda kitűnő megszervezése az ő érdeme. Az új 5 méteres reflektornak ő is egyik tervezője volt.

Június 14-én öngyilkosság áldozata lett W. W. CAMPBELL 76 éves korában. 1900-tól 1930-ig a Lick-csillagda igazgatója volt. Legfőbb érdeme a radiális sebességmeghatározások pontosságának óriási fejlesztése. Hét napfogyatkozási expedíciót szervezett kitűnő eredményekkel.

* * *

T. BANACHIEWICZ krakói egyetemi tanár a Csillagászati Szakosztály meghívására május 30-án a Természettudományi Társulat előadótermében németnyelvű előadást tartott «Neue Technik der Methode der kleinsten Quadrate» címmel.